

Сафронова О. М.,
*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного управління;
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІНІМІЗАЦІЇ МИТНИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Важливою складовою публічного управління у зовнішньоекономічній сфері є адміністрування проходження суб'єктами господарювання митного контролю та пов'язаних із цим процедур. В умовах глобалізації господарських процесів провідною тенденцією у цій сфері відносин стала мінімізація супутніх адміністративних перешкод та технічних бар'єрів міжнародної торгівлі шляхом зниження частки митних оглядів і перевірок, прискорення часу випуску товарів, самостійного накладання митного забезпечення, митного оформлення товарів та транспортних засобів на території суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або в іншому місці, дозволеному митницею, без безпосередньої участі посадових осіб митниць.

Водночас посилення зовнішніх загроз та фінансової нестабільності глобальної економіки спричиняє необхідність розробки ефективної системи митного контролю, яка б враховувала не тільки інтереси суб'єктів господарювання щодо спрощення міжнародної торгівлі, але й загальнонаціональні інтереси щодо забезпечення фінансово-економічної та соціальної безпеки країн.

З цією метою у багатьох країнах світу впроваджуються заходи, зорієнтовані на забезпечення скоординованої та ефективної діяльності національних митних адміністрацій, вдосконалення інструментарію проведення митних перевірок. Зокрема, митні адміністрації відмовляються від тотального контролю за суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, заміщаючи це системою управління ризиками – «комплексу заходів, спрямованих на забезпечення вибірковості і достатності митного контролю для забезпечення національних митних інтересів і безпеки держави, в тому числі на основі використання засобів автоматизації процесів контролю» [1, с. 43].

Автоматизація системи аналізу та управління ризиками дає змогу оперативно здійснювати відбір митних декларацій або переміщень товарів, транспортних засобів, осіб через державний кордон, за якими необхідно посилити митний контроль, визначати перелік митних формальностей та фіксувати інформацію, внесену посадовими особами митниць за результатами проведених митних формальностей. На цих засадах відчутно зменшуються витрати та адміністративні перепони, пов'язані із проведенням митного контролю для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які ведуть свій бізнес прозоро і легально, що, у свою чергу, позитивно впливає на підприємницьке

середовище країни в цілому.

Система управління ризиками України створювалась та розвивається з урахуванням міжнародних стандартів та кращого міжнародного досвіду. Вона була впроваджена у роботу вітчизняних митних органів з 2005 року. З 2006 року в автоматизованій системі митного оформлення був застосований модуль автоматизованої системи аналізу та управління ризиками, на основі якого було забезпечено проведення автоматизованого аналізу та оцінки ризиків у режимі реального часу під час оформлення митних декларацій. Модулі автоматизованої системи аналізу та управління ризиками у наземних пунктах пропуску через державний кордон були запроваджені в автоматизованій системі митного оформлення з 2012-2013 років [2].

На теперішній час закріплені практикою та унормовані процедури і правила здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю [3].

Проте сучасні реалії господарського життя нашої країни зумовлюють необхідність подальшого розвитку вітчизняної системи управління митними ризиками, насамперед, в частині суттєвого удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення відповідної управлінської діяльності.

Йдеться не лише про формування деталізованої електронної бази профілів ризиків (опису будь-якого набору ризиків, у тому числі визначених комбінацій індикаторів ризику, що є результатом збору, аналізу та систематизації інформації), актуалізації діючих профілів ризику, вдосконалення автоматизованих алгоритмів аналізу та оцінки ризиків). Виконання цього завдання передбачає також унормування процедур збору та аналізу інформації як всередині митних адміністрацій, так і ззовні, тобто спеціалізованої інформації, що надходить від інших органів державної влади, зокрема, від правоохоронних органів, а у перспективі – від громадськості.

За цих обставин актуальності набуває розширення джерел інформації для ідентифікації та моніторингу митних ризиків за рахунок використання релевантних для управління даних, у тому числі тих, що створюються митними органами в процесі митного контролю та оформлення товарів, транспортних засобів, а також створення та використання в процесі митного контролю документів у виді структурованих даних, які у подальшому будуть придатні для проведення автоматизованого аналізу.

Створення відповідної бази даних та переведення профілювання ризиків в електронний формат створить можливості для прийняття «цифрових» управлінських рішень, зорієнтованих на мінімізацію ризиків та автоматизацію процесів реагування на різні типи інформаційних запитів.

На цьому підґрунті розширюються можливості електронної комунікації митних служб із іншими органами державної влади в частині обміну інформацією, корисною з точки зору аналізу та оцінки митних ризиків. У цьому зв'язку запровадження проекту щодо обміну інформацією між митними та правоохоронними органами про можливі ризики порушення законодавства України з питань митної справи шляхом застосування сучасних ІТ-рішень уявляється надзвичайно важливим і актуальним. Це дозволить забезпечити не

лише надходження необхідної інформації в електронному вигляді до митних органів, але й налагодити зворотній зв'язок про результати вжитих заходів до ініціатора.

Актуальним залишається питання розбудови належного інституційного середовища для удосконалення інформаційно-аналітичного супроводу системи управління ризиками в Україні. Вирішення цієї проблеми лежить в площині посилення ролі митниць у процесах управління ризиками, в тому числі шляхом регіонального профілювання ризиків, застосування таргетингу під час здійснення митного контролю найбільш ризикових зовнішньоекономічних транзакцій, а також для проведення оцінки ризиків до прибуття товарів, транспортних засобів у пункти пропуску через державний кордон [2].

Це посилить інституційну спроможність Державної митної служби України щодо імплементації сучасних інформаційних технологій в системі управління митними ризиками [4] і дасть змогу задіяти потенціал відповідних механізмів публічного управління та адміністрування зовнішньоекономічної діяльності в процесі установа режиму спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи [5].

Список використаних джерел

1. Управління митними ризиками: теорія та практика : монографія / за заг. ред. І. В. Несторишена, В. А. Туржанського ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України [та ін.]. Ірпінь-Хмельницький, 2018. 302 с. (Серія : Податкова та митна справа в Україні)
2. Про розвиток системи управління ризиками у сфері митного контролю на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 978-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2017-%D1%80#Text>
3. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю : Наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 р. № 684 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>
4. Брендак А. І. Імплементація інформаційних технологій у контексті функціональної розбудови системи управління митними ризиками. *Митна безпека: науковий журнал*. 2020. Випуск 4. С. 10-19
5. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи : Закон України від 12.09.2019 р. № 78-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.